

Strategie:

Uitfasering van Plastics

Beleidsgrondslagen voor de transitie naar duurzaamheid

2021-2026

Versie	0.1
Auteur(s)	C. Profas
Datum	2020
Status	Final
Referentie	BO-Plan-02

1. Inleiding en achtergrond

1.1 Inleiding

Plastic is niet meer weg te denken uit onze lokale economie. Het speelt helaas nog steeds een belangrijke rol in ons dagelijkse leven, maar zoals het nu geproduceerd, gebruikt en weggegooid wordt, brengt het veel schade toe aan het milieu. De hoeveelheid zwerfvuil in oceanen en op het land groeien, ten nadele van ecosystemen, biodiversiteit en mogelijk menselijk gezondheid. De potentiële economische en ecologische voordelen van een meer circulaire aanpak zijn evident.

1.2 Probleemanalyse

Om dit probleem aan te pakken is de volgende vraag cruciaal: hoe omvangrijk is het plasticprobleem op Curaçao? Het probleem echter is grensoverschrijdend. Zwerfvuilartikelen op de meeste stranden bestaan voornamelijk uit 85% van eenmalig gebruikte plastics. De helft wordt eenmalig gebruikt, voor een korte tijd, voordat ze worden weggegooid. Verlaten, verloren of anderszins afgedankte visnetten (ALDFG) is goed voor nog eens 27%. De huidige nationale wetgeving dekt vervuiling inzake afval nog niet adequaat. De algemene doelstelling van deze strategie is om de milieuschade van bepaalde plastic producten te verminderen, terwijl de overgang naar een circulaire economie met innovatief en multi-gebruik te bevorderen.

Volgens een recent rapport¹ zijn de 10 meest voorkomende vondsten tijdens internationale kustopruiming kunnen als volgt worden aangeduid (zie ook bijlage B): sigarettenpeuken, plastic drinkflessen, plastic flesdoppen, voedselverpakkingen, plastic boodschappentassen, plastic deksels, rietjes en roeders, glazen drankflessen, andere soorten plastic zakken en schuim afhaalcontainers. Kunststof of plastics voor eenmalig gebruik nam de meeste

¹ UNEP, the State of Single-use Plastic 2018

plekken in deze top tien en het is niet moeilijk om voor te stellen dat de ranglijst voor in het binnenland gevonden afval vergelijkbaar zou zijn.

2. Noodzaak uitfasering van plastics

Hoewel er enkele succesvolle initiatieven, die gericht zijn op het aanpakken van andere soorten plastic voor eenmalig gebruik (zoals plasticflessen), richt de recente reeks van acties vanuit de overheid, zich grotendeels op plastic zakken en, tot op zekere hoogte op andere type plastic artikelen. Plastic zakken en producten van schuimplastic lijken door overheden te worden gezien als de meest problematische kunststoffen voor eenmalig gebruik, gezien hun gemakkelijk waarneembare aanwezigheid in de omgeving, zoals door de wind geblazen zakken, die aan hekken of struiken vastzitten of in oceanen drijven. Plastic zakjes voor eenmalig gebruik en piepschuimproducten worden veel gebruikt. Uiteindelijk zal het verbod een groot impact hebben op particulieren. Met name de verpakkingindustrie en producenten van plastic producten zullen nog meer op zoek moeten gaan naar andere en duurzamere alternatieven.

Definities

Plastics: een lichtgewicht, hygiënisch en bestendig materiaal dat op verschillende manieren kan worden gevormd en voor een breed scala aan toepassingen kan worden gebruikt.

Single-use plastics: Kunststof voor eenmalig gebruik, vaak ook wegwerpkunststoffen genoemd, wordt vaak gebruikt voor plastic verpakkingen en omvat artikelen die bedoeld zijn om slechts één keer te worden gebruikt voordat ze worden weggegooid of gerecycled. Deze omvatten onder andere boodschappenzakken, voedselverpakkingen, flessen, rietjes, containers, kopjes en wegwerpbestek.

Styro-foams: wordt vaak, maar vaak ten onrechte aangeduid met de merknaam "piepschuim", is het materiaal dat het meest wordt gebruikt om voedselcontainers te produceren, omdat het stijf, lichtgewicht en goede isolatie-eigenschappen heeft. Er zijn twee hoofdtypen van geschuimde kunststoffen: geschuimde *polystyrenen* en geschuimde *polyurethanen*. Geschuimde polystyrenen kunnen verder worden gecategoriseerd - op basis van de productiemethode - in geëxpandeerde polystyrenen (EPS) en geëxtrudeerde polystyrenen (XPS). Om de inhoud van deze beoordeling voor niet-specialisten begrijpelijker te maken, maakt dit artikel over het algemeen geen onderscheid tussen de verschillende soorten schuimplastic en verwijst in plaats daarvan naar alle soorten polystyreenschuim voor eenmalig gebruik. (Bron: UNEP 2018, The State of Single-use Plastics).

3. Impact

3.1 Milieu

Recente studies suggereren dat plastic zakken en styro-foams afhaalcontainers kunnen duizenden jaren duren om in de grond en/of het water te ontbinden, en het vormen van een aanzienlijke inname, verstikking en verwikkelingsgevaaren voor dieren in het wild, op land en in het oceaan. Dankzij hun lichtgewicht en ballonvormig ontwerp, plastic zakken worden gemakkelijk in de lucht geblazen, om uiteindelijk op het land en in de oceaan te belanden.

Plasticzakken kunnen waterwegen verstikken en natuurrampen verergeren. In 1988, als gevolg van verstopping van pijpleidingen door ophoping van plastic zakafval, veroorzaakten deze verwoestende overstromingen in Bangladesh, waardoor verschillende doden vielen aangezien twee derde van het land onder water stond. Styro-foam producten hebben een lage dichtheid en lichtgewicht – deze kunnen wegblazen door de wind. Ze kunnen in het water drijven en breken af in kleinere stukjes, die zeer giftig zijn als ze worden ingeslikt door vissen of zoogdieren. Volgens schattingen uit 2015, 16 van de top 20 landen dragen bij aan marien zwerfafval².

3.2 Gezondheid

Producten van piepschuim bevatten giftige chemicaliën, zoals styreen en benzeen. Beide zijn beschouwd als kankerverwekkend en kan leiden tot aanvullende gezondheidscomplicaties, waaronder nadelige effecten kan hebben op het zenuwstelsel, de luchtwegen en reproductieve systemen, en mogelijk op de nieren en lever. Verschillende studies³ hebben aangetoond dat de toxines in piepschuim containers kunnen worden overgezet op eten en in drinken, en dit risico lijkt te worden geaccentueerd wanneer mensen het eten verwarmen, terwijl dit nog in de houder zit. In regio's met een laag inkomen wordt afval - inclusief kunststoffen - vaak verbrand, verwarmd en / of gekookt, en vrouwen en kinderen, die kunnen langdurig worden blootgesteld aan giftige emissies.

² UNEP, 2018 – Single-use plastics- strategy

³ UNEP, 2018 – Single-use plastics- strategy

Illegale verwijderingsmethoden van kunststoffenvinden vinden plaats door middel van verbranding, waarbij giftige gassen, waarbij dioxines kunnen vrijkomen.

Onderzoek heeft tevens aangetoond dat plastic zakken en piepschuim containers in zowel ontwikkeld als in ontwikkelingslanden, kunnen leiden tot 'welvaartsverliezen', bijvoorbeeld aan de visuele uitstraling van een park wordt vervuild met zwerfvuil. Deze verhoogt de indirecte maatschappelijke kosten van plastic verontreiniging. In ontwikkelingslanden met onvoldoende voorschriften voor het beheer van vast afval, kunststof zwerfvuil, kan pandemieën uitbraak ontstaan. Tevens door de riolering te blokkeren, kunnen broedplaatsen voor muggen en andere ongedierte worden verstrekt en plastic zakken kunnen het risico verhogen van overdracht van door vectoren overdraagbare ziekten zoals malaria, zika, chikungunya etc. Zoals eerder vermeld, plastic afval en microplastics⁴, indien ingenomen door vis of andere zeelevens, kunnen onze voedselketen binnendringen. Microplastics zijn al gevonden in gewoon keukenzout en zowel in kraan als flessenwater. Hoewel in de afgelopen jaren onderzoek naar de effecten van microplastics steeds toeneemt, is er nog weinig bekend over de exacte effecten op de menselijke gezondheid⁵.

3.3 Economie

Plastics voor eenmalig gebruik veroorzaken visuele vervuiling en worden in toenemende mate een prioriteit, vooral in landen, die sterk afhankelijk zijn van toerisme, zoals de "SIDS"⁶. Azië-Pacific Economic Cooperation (APEC) schatte een economische impact van \$ 1,3 miljard van scheepsplastics afkomstig van de toerisme-, visserij- en scheepvaartindustrie. Producten van piepschuim vertonen een uitdagende herbruikbaar vermogen, waardoor recycling - hoewel technisch mogelijk - vaak financieel niet haalbaar is. Bijvoorbeeld, piepschuim kan meestal niet lokaal worden gerecycled, maar moet in plaats daarvan worden getransporteerd naar een centrale fabriek. Bovendien bestaat 95% van piepschuim uit lucht, waardoor het niet rendabel is om op te slaan of te verzenden voor recycling. Vanwege de porositeit van producten van schuimplastic is het reinigen van dergelijke producten, die vaak besmet zijn met eten of drinken, moeilijk en

⁴ Microplastics: De microplastics zijn kleine vaste kunststof deeltjes (kleiner dan 5 millimeter) en zijn slecht oplosbaar in water en niet afbreekbaar. Via allerlei bronnen en routes komt een groot deel van de microplastics in zee terecht (rivm.nl, 2019).

⁵ UNEP, 2018 – Single-use plastics- strategy

⁶ Small Islands Development States

energie-intensief, waardoor de recyclingkosten verder toenemen. Ten slotte, de toekomstige kosten om plastic voor eenmalig gebruik te verwijderen wordt geschat op hoger dan de kosten van het voorkomen van zwerfvuil van tegenwoordig. In Europa alleen bereiken de geschatte kosten voor reiniging van oevers en stranden ongeveer € 630 miljoen per jaar, en studies suggereren dat de jaarlijkse economische schade, die kunststoffen op mariene ecosystemen veroorzaken is minimaal \$13 miljard⁷.

4. Visie

De visie voor het Land Curaçao, met als horizon 2030, is een duurzaam afvalbeheer waarbij zoveel mogelijk grondstoffen door bronscheiding uit diverse afvalstromen wordt teruggewonnen, ten behoeve van een hoogwaardig hergebruikt en recycling.

In het kader van afval vertaalt het gebruik van afval zich in het beheersbaar maken van de afvalstromen met daarbij de nadruk op hergebruik van afvalstoffen, hierbij wordt als prioriteitsstelling de z.g. Ladder van Lansink, van preventie tot verwerking van afval, als richtinggevend aangehouden. Ook op het gebied van afvalverwijdering, dient adequate verwerkingsmethoden te worden toegepast.

In de circulaire economie wordt de term “*New Plastic Economy*” toegepast en in dit kader wordt de volgende visie toegespitst op de situatie van Curaçao en wordt als volgt gepresenteerd:

Een slimme, innovatieve en duurzame kunststofindustrie, waar ontwerp en productie de behoeften van hergebruik, reparatie en recycling volledig respecteert, groei en banen naar Curacao brengt en de broeikasgasemissies van wereldwijd en de afhankelijkheid van geïmporteerde fossiele brandstoffen helpt verminderen;

Het Ministerie Gezondheid, Milieu en Natuur wil deze visie samen met een breed aantal actoren behalen en indien nodig aanpassen aan hun behoeftes. Te beginnen met de bewoners en bedrijven. De overgrote meerderheid van deze doelgroepen is bereid om de grondstoffen zorgvuldig apart te houden van het afval, waardoor de aangewezen inzameldienst grondstoffen kan inzamelen. De komende jaren worden bewoners in steeds meer buurten en wijken uitgenodigd om actief mee te denken over bijvoorbeeld het bestrijden van illegale stortplaatsen in hun buurt. Ook gaat het ministerie met bewoners in gesprek om samen te bezien hoe tot een

⁷ UNEP, 2018 – Single-use plastics- strategy

betere bronscheiding te komen in hun wijk. Daarnaast zijn er steeds meer bewoners en bedrijven die zelf initiatief nemen om: of afval te verminderen, of afval geheel te voorkomen, of afval als grondstof te beschouwen. Voorbeelden hiervan zijn initiatieven als Schoonmaakacties in Boca Simon en Nieuw Nederland.

5. Ambities

Het staat vast dat afval verschillende verwerkingsmethodes, functies en waarden kent. Deze functies en waarden dienen voor toekomstige generaties gewaarborgd te worden. Het Milieubeleidsplan 2016 – 2021 vormt de basis waarop de nieuwe visie en doelstellingen zijn gebaseerd.

De eerdergenoemde visie is het vertrekpunt en de “stip op de horizon” om uiteindelijk te komen tot geoptimaliseerde productketens, die door middel van inzameling, scheiding en hergebruik zo min mogelijk grondstoffen lekken. Door de transitie 'van afval naar grondstof' blijft een minimale hoeveelheid restafval over die naar de andere afvalverwerkingsmethoden moet worden gebracht.

6 Doelstellingen

Zowel leefbaarheid als duurzaamheid, zoals omschreven in de visie voor het Land Curaçao, zijn containerbegrippen, welke niet specifiek getoetst kunnen worden op doelmatigheid. De uitdaging berust derhalve om op strategisch niveau de termen leefbaarheid en duurzaamheid te vertalen in concrete graadmeters oftewel beleidsdoelstellingen. In dit kader richt het Ministerie GMN zich op het ontwikkelen van een integraal afvalbeheer en -beleid met als doel:

1. Het reduceren van afval die naar landfill gaat, terwijl illegale stortplaatsen worden gesaneerd;
2. Het reduceren van zwerfafval met 90%;
3. Het verbeteren van het beheer inzake gevaarlijk afval.

MINISTERIE VAN
GEZONDHEID, MILIEU EN NATUUR

Het is van belang om dit traject te verduurzamen om de volgende instrumenten voortdurend in te zetten:

1. Een monitorings- en evaluatiemechanisme voor het toetsen van de effectiviteit van het voorgestelde beleid;
2. Een onderzoekprogramma ter ondersteuning van beleid- en besluitvorming;
3. Continu communicatie en educatieactiviteiten ter ondersteuning van het programma en vergroten van de draagvlak voor de hervormingen binnen dit traject.

Specifiek voor plastic wegwerpmateriaal, richt het Ministerie op de volgende doelstellingen:

- een verbod op geselecteerde producten voor eenmalig gebruik van kunststof waarvoor alternatieven op de markt bestaan: bestek, borden, rietjes, bakers, voedsel- en drankverpakkingen van geëxpandeerd polystyreen (styrofoams) en alle producten van onder invloed van zuurstof afbreekbare kunststof;
- maatregelen voor het terugdringen van het verbruik van voedselverpakkingen en drinkbakers van plastic en specifieke markering en etikettering van bepaalde producten;
- regelingen inzake uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor de kosten voor het opruimen van afval, van toepassing op producten zoals tabaksfilters en vistuig;
- een doelstelling om uiterlijk in 2030 90 % van de plastic flessen gescheiden in te zamelen (77 % tegen 2025), en de doelstelling om vanaf 2025 25 % gerecyclede kunststof in petflessen op te nemen, en vanaf 2030 30 % in alle plastic flessen.

In de richtlijn zijn verschillende termijn voor de omzetting van bepaalde maatregelen vastgesteld:

- de verbodsbepalingen en de markeringsplicht moeten twee jaar na de inwerkingtreding worden uitgevoerd;
- de aanvullende verplichtingen inzake uitgebreide producentenverantwoordelijkheid worden, afhankelijk van het product, tussen januari 2023 en 31 december 2024 van kracht.

7. Breder kader: Relatie met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen

In september 2015 werden de nieuwe Duurzame Ontwikkelingsdoelen door de lidstaten van de Verenigde Naties vastgesteld. Deze bestaan uit 17 doelen en 169 targets die van de wereld een betere plek moeten maken in 2030. Deze doelen moeten een eind maken aan armoede, ongelijkheid en klimaatverandering, waarbij de nadruk ligt op het feit dat niemand wordt achtergelaten.

Ook afvalbeheer staat specifiek op de ontwikkelingsagenda, gericht op verantwoorde consumptie en productie (SDG 12 en gerelateerd aan afval en wergwerpbestek als zwerfval. Zo dient men te streven dat anno 2030:

- Het 10-jarig Programmakader inzake Duurzame Consumptie- en Productiepatronen implementeren, waarbij alle landen actie ondernemen, en waarbij de ontwikkelde landen de leiding nemen, rekening houdend met de ontwikkeling en de mogelijkheden van de ontwikkelingslanden;
- Tegen 2030 het duurzame beheer en het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen realiseren;
- Tegen 2030 de voedselverspilling in winkels en bij consumenten per capita halveren en voedselverlies reduceren in de productie- en bevoorradingsketens, met inbegrip van verliezen na de oogst;
- Tegen 2020 komen tot een milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, in overeenstemming met afgesproken internationale kaderovereenkomsten, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken;
- Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik;
- Bedrijven aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus;
- Duurzame praktijken bij overheidsopdrachten bevorderen in overeenstemming met nationale beleidslijnen en prioriteiten;

MINISTERIE VAN
GEZONDHEID, MILIEU EN NATUUR

- Tegen 2030 garanderen dat mensen overal beschikken over relevantie informatie over en zich bewust zijn van duurzame ontwikkeling en levensstijlen die in harmonie zijn met de natuur;
- Ondersteunen van ontwikkelingslanden ter versterking van hun wetenschappelijke en technologische mogelijkheden om de richting uit te gaan van meer duurzame consumptie- en productiepatronen.
- Ontwikkelen en implementeren van instrumenten om de impact te monitoren van duurzame ontwikkeling op duurzaam toerisme dat werkgelegenheid creëert en de plaatselijke cultuur en producten promoot;
- Inefficiënte subsidies voor fossiele brandstoffen die afvalproducerende consumptie aanmoedigen rationaliseren, door storende marktinvoeden uit de wereld te helpen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden, ook door het belastingstelsel te herstructureren en deze schadelijke subsidies te laten uitdoven, waar deze bestaan, waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke noden en omstandigheden in de ontwikkelingslanden en waarbij de mogelijke negatieve invloeden worden geminimaliseerd op hun ontwikkeling op een manier die de armen en de getroffen gemeenschappen beschermt.

Ook ten aanzien van de andere ontwikkelingsdoelen is er nauwe relatie met afval te ontdekken. Figuur 1 geeft een overzicht tussen het verband van de andere ontwikkelingsdoelen en afval.

SDG	Ontwikkelingsdoelstellingen	Targets	Relatie tot afvalbeheer
3	Goede gezondheid en welzijn	3.2 - een einde maken aan vermijdbare overlijdens van pasgeborenen en kinderen onder de 5 jaar 3.3 - een einde maken aan epidemieën zoals aids, tuberculose, malaria en verwaarloosde tropische ziekten, alsook hepatitis, door water overgebrachte ziekten 3.9 - in aanzienlijke mate het aantal sterfgevallen en ziekten verminderen als gevolg van gevaarlijke chemicaliën en de	Zorgdragen dat iedereen toegang heeft tot adequate, veilige en betaalbare diensten voor het verzamelen van vaste en chemische afvalstoffen

MINISTERIE VAN
GEZONDHEID, MILIEU EN NATUUR

		vervuiling en besmetting van lucht, water en bodem	
6	Schoon water en sanitaire voorzieningen	6.3 - de waterkwaliteit verbeteren door verontreiniging te beperken, de lozing van gevaarlijke chemicaliën en materialen een halt toe te roepen en de uitstoot ervan tot een minimum te beperken waarbij ook het aandeel van onbehandeld afvalwater wordt gehalveerd en recyclage en veilige hergebruik wereldwijd aanzienlijk worden verhoogd	- Elimineren ongecontroleerd dumpen en branden - Beter beheer van gevaarlijke afvalstoffen
7	Betaalbare en schone energie	7.2 - in aanzienlijke mate het aandeel hernieuwbare energie in de globale energiemix verhogen.	Duurzaam en verantwoord afvalbeheer kan hernieuwbare energie halen uit (organisch) afval
11	Veilige en duurzame steden	11.6 - iedereen toegang voorzien krijgen tot adequate, veilige en betaalbare huisvesting en basisdiensten, en sloppenwijken verbeteren. 11.9 - de nadelige milieu-impact van steden per capita reduceren, ook door bijzondere aandacht te besteden aan de luchtkwaliteiten aanzien van afvalbeheer.	- Elimineren ongecontroleerd dumpen en branden - Beter beheer van gevaarlijke afvalstoffen - Zorgdragen dat iedereen toegang heeft tot adequate, veilige en betaalbare diensten voor het verzamelen van vaste en chemische

			afvalstoffen
12	Duurzame consumptie en productie	12.4 - komen tot een vanuit milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, in overeenstemming met afgesproken nationale kaderovereenkomsten, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken.	- Elimineren ongecontroleerd dumpen en branden - Beter beheer van gevaarlijke afvalstoffen
13	Klimaatactie	13.2 - Maatregelen inzake klimaatverandering integreren in nationale beleidslijnen, strategieën en planning.	Adequaate afvalbeheer kan de uitstoot van grote hoeveelheden broeikasgassen voorkomen
14	Leven in het water	4.1. - voorkomen van allerlei soorten zeeverontreiniging, met name van activiteiten op het land, met inbegrip van scheepsafval	Uitbreiding van de afvalinzameling voor iedereen en eliminatie van ongecontroleerde dumping voorkomt dat afval (met name kunststoffen) in de oceanen terechtkomt
15	Leven op het land	15.1 - het behoud, herstel en het duurzaam gebruik van terrestrische en inlandse zoetwaterecosystemen en hun diensten waarborgen	- Elimineren ongecontroleerd dumpen en branden - Beter beheer van gevaarlijke afvalstoffen

Figuur 1: Het verband van de ontwikkelingsuitdagingen met afval (bron: sdgnederland).

8. Algemene uitgangspunten

De visie voor afvalbeheer steunt op een aantal uitgangspunten. Deze hebben betrekking op grondstoffen, de gebruikers en de aanpak van de afvalproblematiek. Hieronder worden deze uitgangspunten per begrip weergegeven.

Beginnelsen betreffende Circulaire economie⁸

- In een circulaire economie houden makers van producten bij het ontwerp al rekening met hergebruik.
- Afval is dé nieuwe grondstof;
- In een circulaire economie stappen we dus af van de lijn 'produceren, consumeren en daarna weggooien'. We maken de cirkel rond.;
- Voor de circulaire omslag zijn niet alleen technische innovaties nodig, maar ook sociale en economische;
- Circulaire oplossingen raken immers consumenten, bedrijven en overheden;
- De maatregelen zijn gericht op stimulerende wet- en regelgeving, slimme marktprikkels, financiering, kennis en innovatie en internationale samenwerking;
- Hierin kunnen de volgende vijf ketens en sectoren de hoogste prioriteit hebben: Biomassa en voedsel, kunststoffen, de maakindustrie, de bouw en consumptiegoederen.

Beginnelsen betreffende gebruikers – Blauwe economie⁹

- Er wordt rekening gehouden met twee basis principes: Laat je inspireren door de natuur en gebruik technieken en middelen die door de natuur worden aangereikt (1) en probeer ecologische systemen zoveel mogelijk sluitend te maken zodat er geen verlies van grondstoffen (afval) en daarmee energie plaats vind (2).
- Afval is een bijproduct en de bron voor een nieuw product.

Beginnelsen betreffende aanpak – Publieke gezondheidzorg (Essentials Public Health Functions)¹⁰

⁸ Bron: rijksoverheid.nl

⁹ Bron: mudamasters.com

¹⁰ Bron: paho.org

- Gezondheidsbescherming, inclusief beheer van milieu-, voedsel-, toxicologische en arbeidsveiligheid
- Een preventieve aanpak door middel van brongerichte maatregelen geniet de voorkeur ten opzichte van effectgerichte maatregelen.

- **Beginnelsen betreffende aanpak – Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (zie hoofdstuk 7)**

9. Beleidsinstrumenten en interventies

De overheid of een andere organisaties moeten zich richten op het meest problematische plastics voor eenmalig gebruik om het meest problematische plastics voor eenmalig gebruik te identificeren, evenals de huidige oorzaken, omvang en gevolgen van hun wanbeheer. Dit kan worden gedaan door een nulmeting uit te voeren. Verboden op plastic zakken en piepschuim kunnen effectief enkele symptomen van overmatig gebruik van plastic tegengaan. Betere afvalbeheersystemen en circulair denken kunnen echter hierbij van essentieel belang om op lange termijn beter om te gaan met dit probleem. Voorts kunnen de volgende maatregelen worden voorgesteld voor het verminderen van het gebruik van eenmalig gebruikte plastics op Curaçao.

a. Reductiestrategieën en vrijwillige overeenkomsten

Reductiestrategieën zijn andere toepassingsmogelijkheden om het aantal plastic zakken en de hoeveelheid plastic verpakkingen voor eenmalig gebruik te verminderen. In tegenstelling tot een verbod en/of een milieuheffing worden reductiestrategieën als niet een opgelegde geforceerd maatregel beschouwd. Deze bouwen voort op het inzicht dat de verandering, om duurzaam te zijn, vrijwillig moet zijn en gebaseerd op keuzes. Deze strategieën erkennen de complexiteit van behoeften gekoppeld aan zakgebruik, waardoor de keuze vaak aan het consument wordt overgelaten. Om de reductiestrategieën succesvol te laten zijn, is voldoende sociaal bewustzijn nodig.

Vrijwillige overeenkomsten zijn een ander voorbeeld van reductiestrategieën aangestuurd aan de aanbodzijde. Vrijwillige overeenkomsten tussen de overheid en producenten/detailhandelaren kunnen als alternatief voor een verbod fungeren en een effectief instrument dat publiek-private samenwerking bevordert. Detailhandelaren en producenten zijn inderdaad kritische partners bij het bewerkstelligen van gedragsverandering door bewustwording te creëren en alternatieven te bieden.

Door samen te werken met de industrie, kan de overheid de ontwikkeling en promotie van duurzame alternatieven ondersteunen om kunststoffen voor eenmalig gebruik geleidelijk uit te faseren.

Door tevens economische prikkels (incentives) te introduceren, projecten te ondersteunen, die items voor eenmalig gebruik “upschalen” of recyclen en de oprichting van micro-ondernemingen te stimuleren, kan de overheid bijdragen aan de aanvaarding van milieuvriendelijke alternatieven voor eenmalig te gebruiken kunststoffen.

In z’n geval kan bijvoorbeeld een winkelier als onderdeel van klantgerichtheid een gratis draagtas mee wil geven anders dan plastic materiaal. Of er kan een vergoeding voor worden gevraagd. Als de consumenten een plastic tas niet gratis meekrijgen en weten waarom dat is, dan zal dat bijdragen aan bewust en duurzaam gedrag.

Biobased of biodegradable plastics kunnen milieuvriendelijke alternatieven zijn ter vervanging van plastics.

b. Communicatie aanpak

Samen met de brancheorganisaties, NGOs en kennisinstellingen zal er gewerkt worden aan een brede communicatieaanpak. Deze communicatieaanpak is bedoeld om de bewustwording zowel vóór als achter de toonbank te vergroten. Uit de pilot van het “Stop sucking” is gebleken dat de bekendheid met het doel van een maatregel bepalend is voor de draagvlak.

De boodschap zal gericht zijn op het bereiken van een zo groot mogelijk milieudrukvermindering door in te zetten op:

- reductie van het totale gebruik van het aantal draagtassen, rietjes, styrofoams, cups etc.,
- het consument zal gestimuleerd worden om een draagtas zo vaak mogelijk te hergebruiken,
- uitleg over verbod op gratis plastic artikelen
- het op de juiste manier weggooien van de draagtas wanneer deze niet meer te hergebruiken is, zodat recycling mogelijk is.

Preventie en bewustzijn kweken: minder draagtassen, rietjes, styrofoams, plastic vergwerpbestek en cups ¹¹

¹¹ Aanpak draagtassen, MIW, 2015

De grootste milieuwinst is te halen door minder plastic houdende aan te bieden bij de kassa of restaurants en minder hiervan te accepteren bij etablissementen. Consumenten kunnen bijvoorbeeld zelf een tas meenemen bij het doen van inkopen en winkeliers kunnen terughoudend zijn bij het meegeven van tassen. Op deze manier wordt verantwoord omgegaan met grondstoffen. Dit vergt bewustzijn én inzet van alle partijen. Natuurlijk zijn er uitdagingen op dit gebied. We kunnen consumenten niet verplichten zelf een tas of bamboe rietje mee te nemen en de winkelier wil service verlenen aan de klant. Om die reden is gekozen voor een brede aanpak om ook andere maatregelen te nemen en deze te ondersteunen met een communicatieaanpak.

c. Wettelijke invulling

Verbod gratis draagtassen, rietjes, styro-foams, plastic wergwerpbestek en cups

Als onderdeel van de brede aanpak zal het gebruik van plastic en kunststoffen houdende materialen worden verminderd. Naast verantwoord omgaan met grondstoffen, is het ook van belang om afval te voorkomen. In het bijzonder, plastic draagtassen vragen om additionele aandacht in deze aanpak met name vanwege de negatieve effecten op het milieu na de gebruiksfase.

Om deze redenen zullen, naast de preventieve aanpak voor alle draagtassen, rietjes, styro-foams, plastic wergwerpbestek en cups dienen gratis plastic draagtassen worden verboden. Met het verbod op gratis plastic tassen bij een toonbankinstelling en/of styro-foams, cups, wergwerpbestek en rietjes worden er geen einde gemaakt aan het in de handel op Curacao, het gaat alleen om het gratis weggeven ervan.

De volgende overwegingen liggen aan het verbod ten grondslag:

1. Plastic is een bijzonder materiaal. Het is licht, sterk en goedkoop. In het milieu zijn deze eigenschappen echter minder gunstig. Doordat plastic nauwelijks afbreekt hoopt het zich op. De plastic soep in de zee is hiervan een gevolg.

Uit een analyse¹² verricht door UNEP blijkt de tien meest voorkomende kunststoffen plastic (ongeveer 86%) voor eenmalig gebruik zijn sigarettenpeuken; flessen en doppen voor dranken;

¹² Single-use plastics – 2018, UNEP

katoenen knopstokken; kernachtige pakketten; natte doekjes; maandverband; wergwerpbestek; rietjes; roerstaafjes; kopjes voor drankjes; voedselcontainers evenals visnetten. Een reeks opties werd geanalyseerd tegen een aantal basiscijfers en plastic blijkt ook eens voor te komen in deze meest voorkomende plastics.

2. De plastic soep komt uit vele bronnen. Het aandeel van Curaçaose plastic tassen, rietjes, cups, wergwerpbestek in de plastic soep is moeilijk te kwantificeren, maar dat hoeft het nemen van maatregelen niet te weerhouden. Ook andere bronnen moeten aangepakt worden. Het gaat hierbij om het in kaart brengen van de hoeveelheid zwerfafval op bepaalde locaties op Curacao, best practices in beeld te brengen uit het buitenland en de hoeveelheid flesjes en blikjes in kaart te brengen op plekken in Curacao. In deze exercitie zal ook het aantal plastic wegwerpartikelen op land in beeld laten brengen. Deze aanpak zal ook bijdragen aan het bestrijden van zwerfafval.

3. De branches waarmee in gesprek zullen moeten gaan, zoals de Vereniging Bedrijfsleven Curacao (VBC) Kamer van Koophandel, Ministerie Economische Ontwikkeling, CHATA, CTB, de Fundashon pa Konsumindo en andere partners. Deze branches willen naast een uitzondering voor plastic tassen vanwege voedselveiligheid, ook een uitzondering maken voor het meest duurzame materiaal.

Het verbod op gratis plastic draagtassen, rietjes, styro-foams, plastic wergwerpbestek en cups zal duidelijk, uitvoerbaar en handhaafbaar moeten zijn. Het verbod kan worden opgenomen in een samenhangend en allesomvattende milieukaderwetgeving.

Er zijn situaties waarbij plastic tasjes of plastic artikelen wel aanvaardbaar zijn. Bij het meenemen van etenswaren spelen voedselveiligheidsaspecten mee. *Om die reden zullen plastic tassen die noodzakelijk zijn vanwege functionaliteit of voedselveiligheid uitgezonderd worden van het verbod.* Om praktische redenen zal het verbod op gratis plastic draagtassen zich richten op de uitgifte aan de toonbank.

Om voldoende aanlooptijd te hebben tot de inwerkingtreding van de maatregelen is het streven om het verbod per 1 januari 2021 in werking te laten treden. Het verbod heeft betrekking op gratis draagtassen, rietjes, styro-foams, plastic wergwerpbestek en cups bij de toonbank of bij een restaurant. In het verbod zal een uitzondering gemaakt worden voor alle bovengenoemde plastic artikelen, die noodzakelijk zijn vanwege functionaliteit en voedselveiligheid.

Een wettelijk verbod voorkomt verder dat toonbankinstellingen vanuit concurrentie-oogpunt in de verleiding komen een plastic draagtas gratis mee te geven.

Het is natuurlijk niet de bedoeling dat goedwillende toonbankinstellingen klanten verliezen, omdat de concurrent een plastic draagtas weggeeft.

In de volgende tabel vat weer samen het meest toegepaste beleidsinstrumenten door overheden, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en de kennisinstellingen. Het Ministerie streeft naar een combinatie van het meest effectief instrument om een beter resultaat te werven.

Overzicht voorbeelden van beleidsinstrumenten en interventies, die overwogen kan worden:

Type instrumenten	Overzicht van de methodes		Voorbeeld van de interventies in de praktijk	Positief impact
Vrijwillige reductie strategieën dmv PPP	Verandering en bewustwording bevorderen middels vrijwillige acties op basis van keuzes		Bevordering van milieuvriendelijke alternatieven	Neem tijd voor bevolking om consumptiepatronen te veranderen, wat vervolgens veranderingen bij fabrikanten tot stand kan worden gebracht. Geeft tijd voor betaalbare en milieuvriendelijke alternatieven om de markt te betreden
	Branchegericht: Vrijwillige overeenkomsten in het bedrijfsleven		Vrijwillige overeenkomsten tussen de overheid detailhandelaren (vb. incentives om plastic te verbieden of om uit te faseren)	- Geldig alternatief voor diverse type verbod - Bereikt afname in plastic consumpties voor eenmalig gebruik. - Stimuleert de bedrijfsvoering
			Overeenkomsten tussen de overheid en producenten (Maatschappelijk verantwoord Ondernemen, inclusief terugverdienmodel)	
Communicatie dmv bewustwording aan de consumenten	Het vereist een geleidelijk traject en een transformatieproces: de sleutel tot het gedrag van consumenten		Introductie van een lespakket inzake milieubeleid- en bescherming in curriculum van scholen	Gemeenschappelijke doorslaggevende factor voor succes van elk initiatief
			Nationale communicatie campagnes	
Wettelijke invulling	Regelgeving	Verbiedt het gebruik, de verkoop, enz. van bepaalde plastic artikelen voor eenmalig gebruik	Verbod (totaal of deels)	- Relatief eenvoudig te introduceren - Kan de hoeveelheid verbruikte kunststof voor eenmalig gebruik verminderen - Kan een stap zijn naar een uitgebreider beleid
		Wet- en regelgeving, die bepalen dat verpakkingsfabrikanten enige verantwoordelijkheid dragen bij het terugwinnen van verpakkingsafval	Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid	- Vermindert de hoeveelheid verpakkingen die in het milieu blijft hangen - Bevordert de bedrijfsverantwoordelijkheid Stimuleert de recyclingsector

	Economisch	Heffingen of belastingen op bepaalde artikelen	Heffingen op leveranciers, detailhandelaren, consumenten	- Afwijkend effect, leidend tot gedragsverandering - Genereert (korte) inkomsten
	Combinatie van regelgeving en economische	/	- Verbod en heffing - Uitgebreide producenten-verantwoordelijkheid (EPR)	Een combinatie van bovengenoemd impact

d. Toegepaste interventies op lokaal niveau

Er waren meerder pogingen in het verleden op Curacao om plastic uit te bannen. Hier volgt een overzicht van de acties die tot nu toe zijn genomen om plastic uit te faseren op Curacao:

- 2008 – Gedeputeerde Davelaar trachtte om een plastic verbod te implementeren;
- 2008/2009 Supermarketen en toko's hadden op eigen initiatief alternatieve draagtassen geïntroduceerd;
- 2017 – gesprek met SUVECU en vertegenwoordigers Chinese winkeliers over het beiden van plastic boodschappassen;
- 2018 – een (voortel) plastic verbod ingediend door Parlementsleden;
- 2018 – Plastic Attack georganiseerd door Plastic Free Curacao ism Ministerie GMN. Dit vond plaats bij Centrum Supermarket;
- 2019 – Meerdere producten ter vervanging van plastic artikelen zijn geïntroduceerd door het bedrijfsleven.

e. Lokale cijfers

Er zijn weinig cijfers bekend over de hoeveelheid plasticafval op heel Curacao.

Plasticproducten	Hoeveelheden (%)
Geïmporteerd	Nader te bepalen
Plastics (ingezameld en gestort bij de Landfill Mailpais)	1800 ton (Selikor, 2003?)
Aantal gerecycled plastic	Nader te bepalen

10. Strategie

Voor het verwezenlijken van de visie is het noodzakelijk om een aantal hervormingen binnen de afvalbeheerketen te implementeren. Het ontwikkelen van een strategie vereist een aantal activiteiten en acties. Ten eerste moeten organisatorische beslissingen genomen worden gemaakt om het proces op gang te brengen en de parameters van de strategie zullen moeten worden bepaald. De belangen en doelgroepen zullen dan worden geïdentificeerd, en verwerkt om deze op te nemen in strategie. (UNEP, 2013).

In dit model zijn er een aantal acties voor Curaçao geïdentificeerd. Deze worden in figuur 2 beschreven. Bijlage A geeft een uitleg van deze strategieën.

Strategie		Activiteiten	Tijdsplanning
Bestuurlijk aspect	Beleidsvorming	- Het opstellen van een integraal afvalstoffenplan	Q3-2021
	Wetgevingskader	- Het inventariseren van bestaande wet- en regelgeving op het gebied van plastic. - Het toetsen van wet- en regelgeving - Het opstellen van een wetgevend kader, waarbij rekening gehouden moet worden met de volksgezondheid, de economische en sociale aspecten van afval	Q3/ Q4-2020
	Financieel structuur	- Het opnemen van het financieel plan in het integraal beleid.	Q1/2-2021
Institutioneel aspect	Bestuurlijk kader	- Het instellen van een afvalbeleidsorgaan of unit	Q3 2021
	Institutionele versterking	- Het versterken van de controlerend bestuurlijk organen	Q3 2021
Beheer aspect	Afvalstromen	- Het opstellen van een afvalstromen met	Q2/Q3-

	studie	prognose voor de komende 5 jaar, gespecificeerd op werkworpbetek	2021
	Informatie-management	– Het opzetten van een systeem voor het verzamelen van informatie m.b.t. afvalstromen c.q. plastic artikelen	Q3-2021
	Beheersing van de vraag	– Het formuleren van doelstellingen t.a.v. preventie, hergebruik, terugwinning van energie dmv afvalverwerking	Q3-2021
	Sociale adaptatie	– Het opzetten van een bewustwordings-campagne ter reducering van afval met als doel het verlagen van het overmatig gebruik van plastic en andere milieu-onvriendelijke verpakkingen (<i>Consumer education plan</i>)	Geheel 2020 en continu
	Regulerende instrumenten	– Reduceren van afval – Verlagen van afvalstromen binnen prioritaire sectoren	2021 - 2022
	Economische instrumenten	– Incentives – Tariefdifferentiatie en verhoging	Q2 2021
Infrastructureel aspect	Planning en ontwikkeling	– Het identificeren van alternatieve infrastructuur voor een effectieve verwerking en opslag van afval	Q4-2021

Figuur 2: Overzicht activiteiten

Bijlage A: Omschrijving van de strategie

Strategie	Omschrijving
Bestuurlijk aspect	De omgeving waarbinnen de rechten en de eigendommen van alle belanghebbenden gewaarborgd worden en publieke goederen beschermd worden. De normen voor dit aspect zijn: 1. Beleidsvorming – het stellen van doelen voor duurzaam afvalbeheer 2. Wetgevingskader – de regels ten aanzien van het bereiken van de beleidsdoelstellingen en het doel 3. Financieel structuur – het toedelen van financiële middelen om de behoeftes te vervullen
Institutioneel aspect	De samenwerking en coördinatie tussen de verschillende organisaties verantwoordelijk voor de formulering, toepassen en handhaving van beleid. De normen voor dit aspect zijn: 4. Bestuurlijk kader – de organisaties, organisatievorm en functies binnen het bestuursproces. 5. Institutionele versterking – het ontwikkelen van het menselijke vermogen binnen de organisaties
Beheer aspect	De instrumenten die het mogelijk maken dat besluitvormers rationale en geïnformeerde beslissingen nemen. De normen voor dit aspect zijn: 6. Afval classificatie studie – evaluatie van de vraag en aanbod van afvalstromen 7. Informatiemanagement – robuuste datacollectie en informatie-uitwisseling 8. Beheersing van de vraag – het effectieve afvalbeheer 9. Sociale adaptatie – het creëren van een duurzame consumptie en productie-georiënteerde maatschappij 10. Regulerende instrumenten – het vaststellen van limieten voor afvalbeheer 11. Economische instrumenten – gebruik maken van de waarde en de tarieven voor het stimuleren van een doelmatig en rechtvaardig verbruik.
Infrastructureel	De infrastructurele en planologische ontwikkelingen welke van invloed zijn op afvalbeheer in zijn

aspect	verschillende verschijningsvormen. 12. Planning en ontwikkeling– <i>het combineren van infrastructurele ontwikkelingsmogelijkheden, afvalinzamelstructuur, -beheer en menselijke interactie met afval.</i>
--------	---

Bron (UNEP, 2013)

Bijlage B: Top 10 – Plastic afval

Europe is tackling the 10 most found plastic waste items on Europe's beaches promoting sustainable alternatives.		
	Cotton buds	Ban on single use cotton buds made with plastic, to be replaced on the market with sustainable alternatives.
	Cutlery, plates, straws & stirrers	Ban on single use cutlery, plates, straws and stirrers made with plastics, to be replaced with more sustainable alternatives.
	Sticks for balloons and balloons	Plastic sticks for balloons to be banned and replaced with sustainable alternatives. On balloons , producers to contribute to awareness-raising, clean-up, collection, waste treatment and introduce new labelling on the environmental impact of the product and recycling options for consumers.
	Food containers	Significant national consumption reduction of plastic food containers . Producers to contribute to awareness-raising, clean-up, collection and waste treatment.
	Cups for beverages	Significant national consumption reduction of plastic cups for beverages . Producers to contribute to awareness-raising, clean-up, collection and waste treatment.
	Beverage containers	Producers to contribute to awareness-raising, clean-up, collection and waste treatment of beverage containers ; product design requirements to attach caps and lids to beverage containers; 90% separate collection target for plastic bottles .
	Cigarette butts	Producers to contribute to awareness-raising, clean-up, collection and waste treatment of cigarette butts and other plastic tobacco product filters.
	Bags	Producers to contribute to awareness-raising, clean-up, collection and waste treatment of lightweight plastic carrier bags , in addition to existing measures in the existing Plastic Bags Directive.
	Crisp packets/sweet wrappers	Producers to contribute to awareness-raising, clean-up, collection and waste treatment of plastic packets and wrappers .
	Wet wipes and sanitary items	New labelling requirements for sanitary towels and wet wipes to inform consumers on environmental impact of the product and how to dispose of it properly. Producers to contribute to awareness-raising, clean-up, collection and waste treatment of wet wipes .

(Bron: EU, 2018)

Bijlage C: Essentiële vragen en antwoorden inzake het uitfaseren van plastics

1. Waarom is een verbod op kunststoffen en piepschuim belangrijk voor Curaçao?

Plastics en met name styro - foams beïnvloeden de menselijke gezondheid, dieren en het milieu. Het overmatig gebruik van kunststoffen en piepschuim heeft geleid tot de wijdverbreide vervuiling en vervuiling van ons milieu, die onze mariene en terrestrische biodiversiteit bedreigt. Vaak aangetroffen als strooisel in onze gemeenschappen en achtergelaten op openbare stranden, vooral na vakantiefeesten. Plastics vermindert de schoonheid van onze eilanden die jaarlijks miljoenen toeristen trekt.

2. Wanneer is het verbod van kracht?

Het ministerie van GMN zal binnenkort een stuurgroep oprichten bestaand uit het ministerie van Economische Ontwikkeling, het ministerie van Financiën, de douane, de Universiteit van de Curacao, Kamer van Koophandel en Vereniging Bedrijfsleven Curacao (VBC), Green Phenix, Project Aware, Bedrijvenmilieuplatform en Selikor, om een inclusieve nationale campagne te bevorderen om plastic voor eenmalig gebruik, zoals plastic zakken, rietjes, voedselgereedschap en piepschuimcontainers tegen 2021 af te schaffen en uit te faseren.

3. Wat is de tijdlijn voor het gefaseerde verbod?

Het ministerie van GMN zal een nationale voorlichtingscampagne opstarten. Publieke inbreng van deze bijeenkomsten zal worden gebruikt om een beheersbaar uitfaseringsplan te ontwikkelen met de streefdatum van 1 januari 2021.

4. Wat betekent dit project voor het beheer van Malpais Landfill-proces?

Vanwege onze geïsoleerde aard en de door toeristen gedomineerde economie, worden we uitgedaagd met het vinden van effectieve oplossingen voor het beheer van vaste en chemische afvalstoffen. Dit verbod biedt de mogelijkheid om plastic en piepschuimafval, dat naar stortplaatsen wordt gestuurd te verminderen. Dit is de eerste stap in de ontwikkeling van een nationale strategie voor afvalbeheer voor Curaçao.

5. Welke invloed heeft dit verbod op levensmiddelen en winkels?

Het ministerie GMN zal twee virtuele consultatierondes houden met winkels, restaurants en hotels. De verzamelde feedback zal het ministerie helpen bij het ontwikkelen van een alternatieve lijst, die voldoet aan de vraag en behoeften van bedrijven.

6. Zal de overheid de belasting over de toegevoegde waarde van bio-based artikelen verlagen?

Douane en het Ministerie van financiën hebben vertegenwoordigers in de stuurgroep en we werken met hen samen om het juiste protocol te schetsen om belastingen op goedgekeurde alternatieven te verlagen en prikkels voor bedrijfsactiviteiten te verbeteren. Tijdens de eerste consultatieronde zullen we input vragen over voorgestelde stimuleringsopties en goedgekeurde productalternatieven.

7. Zal het publiek bij dit proces worden betrokken?

Er zullen twee openbare voorlichtingsrondes plaatsvinden. De eerste ronde begint naar verwachting vierde kwartaal 2020 met bedrijfsactiviteiten, milieugroeperingen en openbare vergaderingen. Aan het einde van de eerste ronde zullen we alle aanbevelingen voor alternatieven en stimulansen samenstellen en een uitgebreid document voor definitieve bevindingen opstellen.

8. Wanneer kunnen we wetgeving of een Ministeriële regeling voor dit verbod verwachten?

Zonder onvoorziene tegenvallers is onze streefdatum eind januari 2021, nadat we alle consultaties in de eerste ronde hebben afgerond.

9. Wat is de invloed en wat zijn de gevolgen van dit verbod op detailhandelaren, restaurants en andere etablissementen?

De impact op levensmiddelenzaken en winkels zal naar verwachting minimaal zijn. Alle voorgestelde verboden artikelen hebben beschikbare, milieuvriendelijke alternatieven, die momenteel in de schappen liggen bij de grote retailers en distributeurs.